

گفت‌وگو با زنانی که پدیدآورنده پیشه‌های خانگی هستند
و چرخ اقتصاد مقاومتی کشور را می‌گردانند

هر خانه یک کارخانه

جان شیفته
بانوان «فرخ‌د»
بامهر
گل‌های محمدی

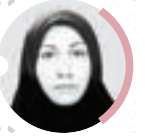
فرهنگ بومی منطقه را رعایت کنیم و
بگذاریم مهر مادرانه، پیوند دهنده شهر
و روستا شود

۳

تدوین طرح
جامع اشتغال
زنان ایرانی؛
همین امروز
ونه فردا!

۲

۸ صفحه ویژه بانوان مشهد | شماره ۳۶۷۲ | روزنامه شهرآرا
۱۴۰۱ ۰۳ ۰۹ شنبه ۲

شب‌نم کرمی
روزنامه‌نگار

(پرتو)

تدوین طرح جامع اشتغال زنان ایرانی؛ همین امروز و نه فردا!

اشتغال در ادبیات اقتصادی امروز به معنای انجام کاری مشخص در زمانی معین در ازای دریافت دستمزد توافق شده است. به یقین در روزگار کنونی که بار مشکلات اقتصادی کمر بسیاری از خانوارها را خم کرده است، نمی‌توان انتظار داشت یک نفر به تنهایی بتواند هزینه‌ها و نیازهای یک خانواده را تأمین کند. از این رو موضوع اهمیت اشتغال زنان و همراهی آنان در تأمین معاش خانوارها به عنوان ضرورتی انکارناپذیر مطرح می‌شود.

گرچه فعالیت اقتصادی زنان پیشینه‌ای به بلندی عمر بشر دارد، به نظر می‌رسد رشد روزافزون حضور آنان در عرصه‌های اقتصادی و به دنبال آن فعالیت‌های اجتماعی، با مفهومی که یاد شد، ناشی از تغییرات فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی انسان کنونی و نتیجه تحولاتی است که در همه عرصه‌های زندگی بشر عصر حاضر مانند انقلاب صنعتی و توسعه شهرنشینی و تحولات و دگرگونی‌های جنسیتی رخ داده است.

اندیشمندان مسلمان تاکنون درباره اشتغال زنان از سه دیدگاه سنتی، دیدگاه میانه و روشن فکران تندرو سخن گفته‌اند اما در مجموع، توجه به اصول حاکم بر شخصیت و هم‌چنین تفاوت‌های زیستی و رفتاری بانوان، خاستگاه و منشأ تمایز بین اشتغال زن و مرد است. از این رو، در اندیشه دینی با آنکه اشتغال یک حق برای زنان محسوب می‌شود، هرگز به عنوان یک تکلیف اقتصادی بر آنان تحمیل نمی‌شود.

در عصر کنونی، زن جز خانواده در جامعه نیز نقش درخور توجهی دارد. بانوان در قالب‌های شخصیتی متفاوت خود، در کنار خانه‌داری، همسر داری و تربیت فرزندان، به عنوان نیمی از منابع انسانی کشور به بازار اشتغال راه می‌یابند و عامل پیشبرد اهداف توسعه اقتصادی و اجتماعی هستند. با این حال، مشکلات بسیاری سر راه اشتغال زنان در کشور وجود دارد که می‌توان گفت بیشتر این چالش‌ها از دوران تحصیل در مدرسه آغاز شده است. از آنجا که بهترین زمان برای انتخاب مسیر آینده افراد، سنین کودکی و نوجوانی است، باید بر نحوه گذران این دوران طلایی، نظارت و توجه جدی وجود داشته باشد تا در فصل بازدهی، با نیروی انسانی کارآموده، حرفه‌ای و متخصص روبه‌رو باشیم. متأسفانه نقایص موجود در سیستم آموزش و پرورش کشور ما دانش‌آموزان را در بازه دوازده ساله تحصیل، نه تنها به این توانمندی و ورزیدگی‌های مهارتی نمی‌رساند که در پایان، بخش بزرگی از این نیروی عظیم اجتماعی تنها به دنبال گذر از تنگ‌راه کنکورند و بدون کمترین تخصصی، با سرگردانی محسوس به سوی آینده‌ای نامعلوم گام برمی‌دارند. رهبر معظم انقلاب نیز به تازگی در بیانات خود به برخی مطالب بی‌اثر و بدون استفاده کتاب‌های درسی و لزوم حذف آن‌ها اشاره کردند. این گسل اجتماعی هم‌چنین به دنبال خود زلزله‌ای اقتصادی را در این سال‌ها در پی داشته است که اکنون شاهد آثار آن هستیم. البته این معضل با توجه به نگاه سنتی حاکم بر جامعه ما درباره بانوان نمود بیشتری دارد. نبود فضای مناسب و متناسب کاری برای زنان، علاوه بر آثار ویرانگر شخصیتی و روانی بر ایشان، فشار اقتصادی خانواده‌ها را نیز افزون می‌کند که به یقین تأثیرات و آسیب‌های اجتماعی آن همه جامعه را در بر می‌گیرد.

از این رو، تدوین طرح جامع تفصیلی اشتغال زنان در نظام جمهوری اسلامی و ارائه طرحی کلان، جامع و درخور دفاع در این زمینه، با توجه هم‌زمان به شرایط کنونی و آینده جامعه و کشور ما و هم‌چنین جامعه جهانی، ویژگی‌ها و کارآمدی‌های زنان، قابلیت‌های بومی مناطق مختلف، برنامه‌های بلندمدت توسعه کشور و آموزه‌های دینی و ارزش‌های انقلاب اسلامی، ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است که از سوی مسئولان و صاحب‌نظران باید مورد توجه جدی قرار گیرد.

عکس: تژینی است

شهربانو

۲۸ شهریور ۱۴۰۱
۲۸ شهریور ۱۴۰۱ شماره ۲۲۷۷

(۲)

عکس: تژینی است

دکتر محدثه جزایی
دکتری علوم سیاسی

(آفاق)

همه مصائب شیرین پیشه‌های خانگی زنان

را به هیچ جنسیتی منتسب نکرده بود، در بازنگری فرایند اجرایی شدن آن، به طور ویژه از زنان به عنوان گروه هدف نام برده شد که در آن زنان سرپرست خانوار، جایگاهی ویژه یافتند. از جمله مزایای مشاغل خانگی برای زنان این است که با هزینه اندک، با اتکا بر توانایی و استعدادهای فردی قابل انجام است و از ورود این زنان، به ویژه در میان طبقه‌های محروم و آسیب دیده، به چرخه حمایتی جلوگیری می‌کند. استقلال و اتکا به توانایی‌ها به عنوان خروجی این مشاغل ستودنی است اما از سوی دیگر، تنگناها و چالش‌های متعددی پیش روی زنان وجود دارد.

اول از همه، تهیه مواد اولیه در وضعیت اقتصادی کنونی از عهده همه افراد بر نمی‌آید. به همین منظور، بانک‌ها ارائه تسهیلات و خدمات گوناگونی را برای طرح‌هایی با عنوان مشاغل خانگی در نظر گرفته‌اند اما دسترسی به این منابع مالی چندان آسان نیست و مقررات و بوروکراسی اداری پیچیده را می‌توان مانع مهمی در برابر زنان دانست. علاوه بر تأمین منابع اولیه، فروش محصول و پیوند به بازار اقتصادی دومین مانع عمده‌ای است که پیش روی زنان قرار دارد. درست است که عنوان این مشاغل با «خانه» در پیوند است اما برای درآمدزایی در هر صورت باید ارتباطات مؤثر و مفیدی با سایر بخش‌های خدماتی و اداری وجود داشته باشد تا بتوان زمینه را برای توسعه و پیشرفت کار فراهم آورد. در نهایت، باید به این مسئله اشاره کرد که انجام کار خانگی با سایر وظایف خانه‌داری می‌تواند فشار مضاعفی به زنان وارد آورد و سلامت جسم و روان آن‌ها را تهدید کند. اگرچه نهادهای سیاسی و متولیان عرصه سیاست گذاری می‌کوشند زمینه‌های لازم را برای حمایت از مشاغل خانگی زنان فراهم آورند، جز احتیاجات قانونی به طرح‌ها و حمایت‌های فراقانونی در زمینه‌های گوناگون نیاز است که به ایجاد تحرک و پویایی در عرصه اقتصاد و اشتغال زنان منجر می‌شود.

مشاغل خانگی عنوان یکی از پرطرفدارترین انواع مشاغل است که در میان زنان جامعه ایرانی در همه سطوح مهارتی و سنی رواج دارد. سهولت در انجام کار، امکان پرداختن به آن در خانه، نیاز نداشتن به تجهیزات پیشرفته و تحصیلات آکادمیک رسمی سبب محبوبیت این نوع مشاغل در جامعه زنان شده است. در حقیقت، نقطه قوت این گونه مشاغل این است که زنان می‌توانند هم به ایفای نقش‌های گوناگون خود در خانه بپردازند هم در اوضاع اقتصادی کنونی، کمک خرج خانواده باشند. به علاوه، زنان توانمند بسیاری که به دلایل گوناگون سرپرستی خانواده خود را عهده‌دار شده‌اند، با مشغول شدن به انواع گوناگون مشاغل که امکان انجام آن‌ها در خانه وجود دارد، به اداره امور اعضای خانواده می‌پردازند.

مشاغل خانگی در حقیقت عنوان فعالیت‌هایی است که در خانه و توسط اعضای خانواده برای درآمدزایی انجام می‌شود. این مشاغل ده سال پیش در قالب قانونی در راستای سیاست‌های اشتغال زایی کشور به رسمیت شناخته شدند و از آن‌ها حمایت شد. بر اساس این قانون، منظور از مشاغل یا کسب و کار خانگی، آن دسته از فعالیت‌هایی است که توسط عضو یا اعضای خانواده در فضای مسکونی در قالب یک طرح کسب و کار بدون مزاحمت واخلال در آرامش واحدهای مسکونی هم‌جوار شکل می‌گیرد و به تولید خدمت یا کالای قابل عرضه به بازار خارج از محیط مسکونی منجر می‌شود. پس از اجرایی شدن این قانون و آشکار شدن نقطه ضعف‌های آن بر مبنای آسیب‌شناسی و انجام مطالعات تطبیقی و میدانی که در سال ۱۳۹۵ صورت گرفت، الگوی جدیدی برای توسعه مشاغل خانگی پیشنهاد شد که هسته اساسی آن شناسایی مزیت‌ها و فرصت‌ها، توانمندسازی متقاضیان و از همه مهم‌تر اتصال این مشاغل به بازار بود. اگرچه قانون سال ۱۳۸۹ این مشاغل

جان شیفته بانوان «فرخند» با مهر گل‌های محمدی

فرهنگ بومی منطقه را رعایت کنیم و بگذاریم مهر مادرانه، پیوند دهنده شهر و روستا شود

مریم
قربانزاده
نویسنده

خورشید

و رفتارشان را بکنند و با فرهنگ حجاب و حیا
چادرهای گل‌گلی زنان روستا هم خوان باشند. زنان
روستا سخت کوش و مهربان اند. ناسپاسی است
که چند ساعت رفتن شهرنشینان آن‌ها را برنجانند
و مکدر سازد.

روستای فرخند همه چیز را برای یک قطب
جهانگردی روستایی دارد اما مردمش نگران
آثار منفی بازدید کنندگان هستند. در کارگاه
گلاب گیری، زن‌ها با روی خوش از بازدید کنندگان
استقبال می‌کنند و ظرف‌های گلاب را برایشان
پر می‌کنند. گروه دف برای بازدید کنندگان دف
می‌زنند. دف در ادبیات عرفانی نوعی شکرگزاری
است. دست‌ها که بالا و پایین می‌روند دارند شکر
نعمت به جای می‌آورند. نماز ظهر را همان جادر
کارگاه می‌خوانند و تا خروج آخرین بازدید کننده
درها را نمی‌بندند.

ناسپاسی است که برخی شهرنشین‌ها
به جای این همه خوبی و بزرگواری
و سخاوت، آن‌ها را با وضعیت بسیار
نامناسب پوشش و رفتارشان بیازارند.
دهیاری فرخند باید برای حفظ
اصالت و فرهنگ روستا به طور جدی
و سخت‌گیرانه وارد عمل شود و برای حفظ
آرامش روانی و اعتقادی مردم روستا برنامه
بریزد. فرخند نمونه‌ای از صدها روستای
ماست که باید محیط و بافت اجتماعی
و رفتار و سکناتش حفظ شود و مورد
احترام باشد. به باغدارهای فرخند
احترام بگذاریم، بابت این همه زیبایی
و مهر، سپاسگزارشان باشیم
و حرمت اعتقادات
مردمان روستای
گل و گلاب را نگه
داریم.

با کلماتی دلنشین، صفای باطن خود را بروز
می‌دهند.

چادرهای گل‌گلی زن‌های روستا حکایت از زیبایی
و حیا دارد

مردم روستای فرخند هم باغ‌های گلشان را
برای شهرنشین‌ها می‌گشایند و فقط یک چیز
می‌خواهند. به زبان ساده خودشان: روستای ما
را خراب نکنید. فرهنگ روستا فرهنگ حجب و
حیاست. فرهنگ آرم و اخلاص است. صاف و ساده
می‌خواهند فرهنگ روستایی‌شان را مورد هجمه
قرار ندهیم.

چادرهای گل‌گلی زن‌های روستا حکایت از زیبایی
و حیا دارد. می‌خواهند این چادرهای گل‌گلی از
سر دختر کانشان کم نشود. می‌گویند: قدمتان بر
چشم ما، اما وقتی می‌آیید، ملاحظه فرهنگ روستا
را بکنید و مثل شهر خودتان لباس نپوشید. مثل ما
باشید، ساده و بی‌پیرایه و کم‌آرایه.

این عرف بین‌المللی است که وقتی به عنوان
گردشگر به منطقه‌ای می‌روید، باید فرهنگ آن
منطقه را حفظ کنید و نباید با ظاهر و رفتار خود
فرهنگ و مردم منطقه را مورد تهاجم و تغییر قرار
دهید.

ضعف فرهنگ جهانگردی بین ما همین است که
ملاحظه منطقه گردشگری را نمی‌کنیم. توجهی به
گفتار، پوشش و رفتارمان نداریم و این گونه می‌شود
که چند سال بعد، فرهنگ روستایی کم‌رنگ
می‌شود و جز پاره‌ای بنا و باغ باقی نمی‌ماند.

روح روستا را پاس بداریم، روح مردم روستا و زنان و
مردانش را که اگر فرهنگ و آیین روستا را فراموش
کنیم، دیگر جاذبه‌ای باقی نخواهد ماند.

دهیاری فرخند باید برای حفظ اصالت روستا
هشیارانه عمل کند و تا کار از دست نرفته، قواعد
و قوانینی بگذارد تا مردمان شهرنشین در چند
ساعت بازدید از باغ‌های گل و کارگاه‌های
گلاب گیری، رعایت پوشش

باغ گل یکی از شادی‌آفرین‌ترین منظره‌های کره
زمین است، تفرجگاهی سبز و معطر و درخشان.
امسال خیلی‌ها چند ساعتی را به تفرج و لذت
از این نعمت زیبای خداوند گذراندند و باغ‌های
گل روستای فرخند را یک دل سیر تماشا کردند.
بوی گل و گلاب در نسیم نمناک بهار، روح و جان
را تازه می‌کند و گل‌های محمدی در گستره
سبزی برگ‌ها و نور خورشید، چشم را می‌نوازد.
حیف است اگر در این چند روز باقی‌مانده از
بهار، گشتی در گل و گلزار فرخند نزنید. جرقه
این یادداشت را صحبت‌های دختر آقای نظری،
باغدار فرخندی، زد وقتی از حضور ما خوشحال
شد. روستایی‌ها مهمان‌نوازند و صادقانه و
خالصانه خداقوت‌مان را جواب می‌گویند.

سخاوت و بخشش و مهر گل‌های محمدی

هرچه دارند بی‌کم و کاست و با سخاوت پیشکش
می‌کنند. دختر آقای نظری هم خوشامدمان
گفت و ما را به جمع کردن گل‌های زیبای محمدی
مهمان کرد. خوش صحبت بود. کم‌کم در باغ دلش
را هم باز کرد و از برخی شهرنشین‌هایی گفت که
آن‌ها را رنجانده‌اند، کسانی که به روستا می‌آیند،
در باغ گلشان قدم می‌زنند، عکس می‌گیرند، چای
می‌نوشند، لذت می‌برند اما ملاحظه فرهنگ و
آداب روستا را نمی‌کنند. از کسانی می‌گوید که
ادا و اطوارشان مأخوذ به حیا نیست، پوشش آن‌ها
مناسب نیست، ادبیات و کلامشان در شأن مردم
شریف روستا نیست و برای یک تذکر ساده، با برخورد
تند و هتاک‌آزارشان داده‌اند و در جواب خیرخواهی
آن‌ها جمله معروف «به تو چه» و رگباری از این تعابیر
نثارشان کرده‌اند.

ما چه داشتیم بگوییم جز عرض شرمندگی از
بزرگواری روستاییان. مردم همه روستاهای ما
مهربان، کم‌توقع و با سخاوت‌اند. در باغ و منزلشان
به روی مهمان باز است. رویشان گشاده و دلشان
پر مهر است. کریمانه مهمان را می‌پذیرند و

۱۰ نفر مشتری برایم پیدا شد

زهراسلیمی از سال ۹۰ تولید جانماز و چادر رنگی را شروع کرده است. او کارش را از همان کوچه خودشان شروع می‌کند و برای تازه‌عروس‌ها سجاده و چادر می‌دوزد و گل‌های مختلفی روی آن‌ها طراحی می‌کند. «دستم خالی بود و تنها کاری که از من برمی‌آمد خیاطی بود. چندان‌که کاغذ با دستخط خودم نوشتم و در کوچه‌های اطراف چسباندم که اگر موردی برای خیاطی یا گل‌دوزی باشد انجام می‌دهم. به‌طور ویژه هم نوشته بودم که سجاده عروس با قیمت ویژه می‌دوزم. خودم هم باورم نمی‌شد با آن تبلیغات ۱۰ نفر مشتری برایم پیدا شود. این مشتری‌ها کم‌کم کار من را که دیده بودند به بقیه هم معرفی کردند و الان روزی نیست که بیکار باشم. دخترهایم هم به کمک آمده‌اند و کار ما خانوادگی شده است و چرخ زندگی سه خانواده از همین راه می‌چرخد. چون سرمایه‌ای در کار ندارم، مشکلی هم برایم به وجود نمی‌آید ولی اگر می‌توانستم روزی تولیدی سجاده عروس بزنم خیلی خوب بود. البته این فقط در حد آرزوست چون سرمایه‌ای برای این کار ندارم.»

خانوادگی کار راه‌انداختیم

تولید خانگی خانم محبوبه رضویان کمی متفاوت با دیگر تولیدات خانگی است. او به همراه خانواده دست به تولید پوشک دائمی بچگانه زده است که خانواده‌ها را از خرید و هزینه کردن در این زمینه خلاص می‌کند. تولید خانگی او که حدود دو سال است آن را انجام می‌دهد برگرفته از یک نمونه خارجی است که از نظر اقتصادی برای خانواده‌هایی که کودک کوچک‌تر از دو سال دارند می‌تواند به‌صرفه باشد. کارگاه این تولیدکننده خانه است و خانم‌های خانواده به‌ویژه خاله و مادرش در این کار نقش اساسی دارند. «هرکدام از این پوشک‌ها قابلیت این را دارد که تا دو سال خانواده‌ها از آن استفاده کنند و با توجه به اینکه قیمت پایینی دارد، حتی اگر چند عدد هم خریداری کنند، باز به اندازه دو بسته پوشک یکبار مصرف به کار برده نمی‌شود. ما نمونه خارجی این کار را دیدیم و سال ۹۸ با ابتکار خاله‌ام دست به تولید زدیم. خانوادگی کار راه‌انداختیم و فقط یک نفر چرخ کار داریم. بازار را خودمان پیدا می‌کنیم و در نمایشگاه‌ها و بازارچه‌ها حضور پیدا می‌کنیم. به این شغل واقع‌بینانه نگاه می‌کنیم و مشکلات آن را می‌دانیم. مشکل اصلی ما مواد اولیه است زیرا بعد از هر دوره فروش که به بازار می‌رویم، قیمت‌ها کلی تغییر کرده است ولی باز هم از کاری که شروع کرده‌ایم راضی هستیم.»

لیلا جان‌فربان

زن یک بار دیگر چادر نمازها را زیر و رو می‌کند. سجاده‌ها را برانداز می‌کند و به خانمی که پشت میز نشسته است می‌گوید: این‌ها کار خودتان است؟ زن پشت میز سری تکان می‌دهد و لبخندی می‌زند و جواب می‌دهد: همه این گل‌دوزی‌ها کار دست خودم است. اگر مدل‌ها را نمی‌پسندید، می‌توانم هر مدلی که بخواهید برایتان آماده کنم. بعد، از زیر میز دفترچه‌ای بیرون می‌آورد و شروع می‌کند به ورق زدن. می‌گوید: این‌ها طرح‌های دیگر هستند. اگر خواستید تا فردا عصر برایتان آماده می‌کنم و می‌آورم. «قالی‌بافی، ابریشم‌بافی، برک‌بافی، فرت‌بافی، ترمه‌بافی، مصنوعات دستی چرمی، زیورات سنتی، حکاکی روی چوب، فراوری و بسته‌بندی سبزیجات (پاک کردن و خشک کردن)، بسته‌بندی مواد غذایی، فراوری و بسته‌بندی انواع میوه‌های خشک، برگه‌ها، غلات، حبوبات و خشکبار، نبات‌پزی، شیرینی‌پزی سنتی و خانگی و مشاغلی از این قبیل مشاغلی هستند که در کنار صنعتی بودن خیلی‌ها آن‌ها را در ابعادی کوچک‌تر در خانه انجام می‌دهند. حرف از مشاغلی است که در خانه جان می‌گیرند و در خانه خلق می‌شوند، مشاغلی که افراد با توجه به توانایی‌ها و مهارت‌های خود آن‌ها را با سرمایه‌ای اندک راه می‌اندازند و دست چند نفری از جمله اعضای خانواده یا همسایه‌ها را هم کنار کار بند می‌کنند. سرمایه‌چندانی در کار نیست. اجاره و دکور و دم و دستگاهی هم در میان نیست. این نبودن‌ها کار را به‌ظاهر آسان می‌کند اما راه‌اندازی یک کار خانگی به این سادگی‌ها هم نیست. در این میان، به گفت‌وگو نشستیم با تعدادی از بانوانی که صاحب مشاغل کم‌درآمدی هستند که سهمی از ثبات بازار ندارند.

شهربانو

۲۷ شهریور
۹ خرداد ۱۴۰۱
۲۸ شوال ۱۴۴۳ شماره ۳۷۷

(۴)

عکس: چواد کرمانی | شهرآر

گفت‌وگو با زنانی که

پدیدآورنده پیشه‌های خانگی هستند

و چرخ اقتصاد مقاومتی کشور را راه می‌اندازند

هر خانه یک کارخانه

اگر بازار دائمی وجود داشت بهتر بود

تولید کننده دیگری که خانه را برای خودش کارگاه کرده است خانم ملیحه باقری است. او به دلیل شرایطی که دارد و مشکل فرزندش، امکان انجام کار بیرون از خانه را نداشته و دست به کاری در خانه زده است. محصول خانگی او کارهای بافت است، از دستکش و جوراب گرفته تا انواع پتو و سبدهای نظم دهنده. این بانوی خلاق بافت را در خانه و از طریق فضای مجازی و کتابهای آموزشی آموخته و دست به تولید زده است. «دو سال است این کار را در خانه شروع کرده‌ام. کار را از کتاب و آموزشهای مجازی یاد گرفتم. چون دخترم معلولیت دارد، نمی‌توانم بیرون از خانه کار کنم. چون نمی‌توانم در بازارچه‌ها حاضر شوم و برای کارم مشتری پیدا کنم، از درآمد راضی نیستم. انجام کار برایم راحت است و هر تعداد سفارش باشد انجام می‌دهم ولی مشکل اصلی من همین فروش است زیرا نمی‌توانم در نمایشگاه‌های مختلف باشم. اگر شرایطی بود که می‌توانستم کارهایم را به فروشندگان مشاغل خانگی بسپارم خیلی خوب بود یا اینکه اگر بازار دائمی وجود داشت بهتر بود.»

از وجود خودت باید مایه بگذاری

سیما واحدی بانویی است که بعد از بازنشستگی به فکر شغلی در خانه افتاده است. کار او از آن کارهای هنری است که قدیم‌ها روی طاقچه‌ها و جلو در اتاق‌های مادر بزرگ‌ها می‌دیدیم. گل‌دوزی روی پارچه و خلق گل‌های رنگارنگ روی پارچه‌های سفید هنر خانگی اوست که علاقه شدیدی به آن داشته است و در جریان یک سفر با دیدن گل‌دوزی‌های خانم‌های روستایی جرقه تولید به ذهنش می‌رسد. هرچند این شغل خانگی به دلیل ظرافت بسیار و سوزن زدن چشم‌ها و دست‌های او را خسته می‌کند، از خلق پرده‌ها و رومیزی‌های رنگارنگ لذت می‌برد. «اوایل که کارم را شروع کردم، هیچ فکر نمی‌کردم این قدر گسترش پیدا کند و این همه مشتری پیدا کنم. نمونه کارها را در صفحه اینستاگرامم می‌گذاشتم و سفارش می‌گرفتم. الان سفارش‌ها به قدری زیاد است که فرصت نمی‌کنم آن‌ها را آماده کنم. برای همین، سمت آموزش برای زنانی که به شغل و درآمد نیاز دارند رفته‌ام و برای آن‌ها از همین کار اشتغال و درآمد ایجاد شده است. برای خانم‌ها لوازم کار را می‌برم و سفارش‌ها را توضیح می‌دهم تا در خانه کار کنند. نگهداشتن مشاغل خودگردان و خانگی کار آسانی نیست. سرمایه از جیب خودت است و از وجود خودت باید مایه بگذاری و کم‌درد و چشم‌درد را تحمل کنی. گاهی هم باید پای کار بچه‌هایی که تازه کار هستند بمانی تا راه بیفتند. اگر کار به تولید انبوه برسد، باز هم می‌توان به آینده آن امیدوار بود اما تا وقتی که در حد یک شغل خانگی باشد نمی‌توان چندان به درآمد و تداوم شغلی آن امید داشت.»

نگهداشتن مشاغل خودگردان و خانگی کار آسانی نیست. سرمایه از جیب خودت است و از وجود خودت باید مایه بگذاری و کم‌درد و چشم‌درد را تحمل کنی. گاهی هم باید پای کار بچه‌هایی که تازه کار هستند بمانی تا راه بیفتند.

شهربانو

۲۸ شول ۱۴۴۳ شماره ۲۷۷
۹ خرداد ۱۴۰۱

(۵)

هدفم حمایت از کالای ایرانی بود

بعضی از بانوان نیز با اهداف فرهنگی و نه تنها اقتصادی وارد عرصه مشاغل خانگی شده‌اند. مریم محمدی طلبه تولیدکننده‌ای است که در خلأ پوشش مناسب برای دختران نوجوان و بانوان دست به

تولید خانگی روپوش و چادر زده است. این بانوی طلبه کارش را به تنهایی و از خانه شروع کرده است اما اکنون مسجد محله را پایگاهی برای تولید حجاب اسلامی با قیمت مناسب کرده است. چند نفری از خانم‌های مسجدی را هم پای کار تولید اسلامی و ایرانی خود آورده است، تولیداتی که تنها با استفاده از پارچه‌های داخلی انجام می‌شود. «حدود یک سال است تولید چادر مشکی را با پارچه‌های ایرانی شروع کرده‌ام. از شهرکرد پارچه می‌خرم و چادری با قیمت مناسب در

اختیار خانم‌های محجبه قرار می‌دهم. هدفم حمایت از کالای ایرانی است. کم‌کم چند خانم خیاط را جذب کردم و تولید حجاب نوجوان را هم شروع کردیم. در بازار، لباس‌های پوشیده و اندازه برای دختران نوجوان پیدا نمی‌شود و با هدف تأمین این پوشش در این زمینه هم وارد شدم. برای ادامه کارم به یک تیم حرفه‌ای نیاز دارم. به‌ویژه یک طراح نیاز دارم. نگاه بزرگی به این کار دارم و بیش از درآمدزایی، دغدغه فرهنگی دارم.»

پیشه‌های خانگی با کارگری خانگی؟!+

مشاغل خانگی همیشه به تولید ختم نمی‌شود و گاهی زنان به خاطر بی‌سوادی و کم‌سوادی و کسب درآمد مجبور می‌شوند هر کاری را برای انجام دادن در خانه بپذیرند. این مشاغل هرچند به نام مشاغل خانگی شهرت پیدا کرده‌اند، در اصل کارگری خانگی هستند. زهراخانم سه‌فرزند دارد. او تاکنون کارهای خانگی مختلفی انجام داده است. «زعفران تمیز کردن برنامه هر ساله ماست ولی یک ماهی بیشتر نیست. در کنار آن حبوبات را هم داریم که درآمدش بد نیست. مدتی منجوق‌دوزی روی لباس هم می‌کردم که کار خیلی سختی بود و چشم و انگشتم برام گذاشته بود. دوتا گل بزرگ یکی بالا و یکی پایین بلوزها می‌دوختم و دانه‌ای هزار و ۵۰۰ تومان مزد می‌گرفتم. مدتی هم لواشک بسته‌بندی می‌کردم. بچه‌هایم هم برچسب می‌زدند. کارم خیلی تمیز بود. یک دفعه که رفتم تحویل بدهم، صاحب کار کلی ازم تشکر کرد که خیلی به من چسبید چون تا حالا هیچ کس بابت کارگری از من تشکر نکرده بود. چون بچه دارم هر کاری که بشود در خانه انجام داد قبول می‌کنم. خودم هنری ندارم که بخواهم کاری راه بیندازم. درس هم نخوانده‌ام و سواد ندارم ولی آرزویم این است که روزی خودم یک کارگاه پرورش کرم ابریشم داشته باشم.»

از حرفه‌هایی که خانم‌ها انجام می‌دهند حمایت نمی‌شود

فاطمه نوایی به تشویق شوهرش دست به کار تولید کیف‌های چرم طبیعی دست‌دوز زده است و الان بعد از دو سال، برای خودش یک کارگاه راه انداخته است. خانم‌هایی که در کارگاه او کار می‌کنند از سرپرستان خانوار هستند و بعضی کارها را به خانه می‌برند تا در کنار نگهداری از فرزندان و خانه‌داری کار و درآمدی هم داشته باشند. «رشته‌ام صنایع دستی بود ولی دنبال کار نبودم. یک روز برای همسرم کیف دوختم. او از کارم خیلی تعریف کرد و مشوقم شد و گفت وارد کار چرم بشوم. من هم کم‌کم وارد شدم و ادامه دادم. بعد از اینکه کار را شروع کردم و سفارش‌ها بیشتر شد، از چند نفر خانم سرپرست خانوار هم دعوت به کار کردم و الان سه نفر از این خانم‌ها با من کار می‌کنند. آن‌ها همه مراحل کار را آموزش دیده‌اند و کار را برای انجام به خانه می‌برند چون هم شرایط این را که به کارگاه بیایند ندارند. از بازار فروش راضی هستم ولی در جامعه ما از مشاغلی که خانم‌ها انجام می‌دهند حمایت نمی‌شود و بیشتر دنبال کارهای مردانه هستند. در همین کار خودم بارها پیش آمده است که گفته‌اند دوزنده آقا می‌خواهند. نمی‌دانم چه تفاوتی بین کار خانم‌ها و آقایان است.»

شهربانو

۲۳ شهریور
۹ خرداد ۱۴۰۱
۲۸ شوال ۱۴۴۳ شماره ۳۶۷۷

(۶)

هرکاری که بازار داشته باشد می آورند

منصوره خانم یکی دیگر از زنانی است که کارهای خانگی انجام می دهد. «این طور نیست که ما خودمان بگوئیم چه کاری بیاورند. هر وقت هر کاری که دوست دارند می آورند و ما مجبور به انجام آن هستیم زیرا امکان کار بیرون را نداریم و به این پول نیاز داریم.» او تا امروز کارهای مختلفی انجام داده است. «تسبیح نخ کردن که هر ۱۰ تا تسبیح را که نخ کنی ۵۰۰ تومان می دهند. اگر هم این بافت های سر تسبیح را درست کنی، دانه ای ۵۰ تومان می دهند. حبوبات هم به این بستگی دارد که چقدر کثیف باشد ولی مثلا لوبیا کیلویی ۷۰۰ تومان با پولیش دادن است، عدس ۹۰۰ تومان، ماش ۶۰۰ و نخود ۸۰۰ تومان. چند وقتی هم یک کار خم کردن فلز بود که دانه ای ۱۰۰ تومان می دادند. خیلی سخت بود و انگشت یکی از خانم ها صدمه دید و بخیه خورد. کل خرج درمانگاه را خودش داد. پسته هم می شکستیم که برای هر ۳ کیلو ۳۰۰۰ تومان می دادند. دوردوزی روسری قواره های بزرگ ۱۷۰۰ تومان و قواره های کوچک ۱۵۰۰ تومان هم انجام می دادیم. اگر دستت راه بیفتد، تا روزی هفت تا روسری می توانی بدوزی ولی از همه بهتر همین حبوبات است. گرفتن چوب های مویز، گرد کردن و منگوله زدن کلاه و پاک کردن گیاهان دارویی را هم قدیم تر انجام می دادیم که یادم نیست برای آن ها چند می گرفتیم.»

نیایم از حقوق کم می شود

رشد شغل های خانگی که جنبه کارگری دارد در مناطق حاشیه شهر مشهد بیشتر است. مریم دختر تقریبا جوانی است که در کارگاه بسته بندی ادویه کار می کند. تمام لباس هایش بوی زردچوبه می دهد. او دو فرزند دارد و همسرش آن ها را ترک کرده است و در حال حاضر در شهرک شهید رجایی ساکن است. «از ساعت ۷ نیم صبح می یایم تا ساعت ۵ و نیم عصر اینجاییم. یک ساعت هم برای استراحت، نماز و نهار وقت داریم و ماهی یک میلیون تومان حقوق می گیریم ولی بیمه و این جور چیزها نداریم و اگر یک روزی مریض بشوم و نیایم از حقوق کم می شود.»

کارفرمای او برای بیمه نکردن کارگران دلیل منطقی ندارد! «بیمه کردن برای ما فایده ندارد. واقعا آن قدری در نمی آورم که بخواهم ماهی یک میلیون برای هر کدام از خانم ها بیمه بدهم. من خودم که الان صاحب کار هستم بیمه سلامت دارم.»

زنان ایرانی

چگونه میان «خانواده داری» و «حرفه» شان، توازن پدید می آورند؟

بندبازی بر روی طناب نازک در ارتفاع

جذابیت مشاغل خانگی برای ما زنان همین خانگی بودن آن است اما نداشتن امنیت اقتصادی، نبود بازار دائمی و نبود حمایت های دولتی و بیمه ای مانع از روی آورد بسیاری از ما به این شغل جذاب شده است. دکتر نورالهدی پورعباس، به عنوان عضو کانون زنان بازرگان خراسان رضوی با تجربه به برگزاری بازارچه ها و نمایشگاه های عرضه محصولات خانگی زنان، رشد مشاغل خانگی را در گرو تکمیل

ضرورت ارزیابی و سطح بندی مشاغل خانگی

این کارشناس حوزه اقتصادی و مشاغل خانگی بانوان نظارت بر تولیدات خانگی و سطح بندی آن ها را یکی دیگر از ضرورت ها می داند. «در کنار این موضوع، وقتی ثبت اطلاعات انجام شود، بحث نظارت را هم می توان داشت. همه مشاغل خانگی باید توسط گروه های کارشناسی ارزیابی و سطح بندی شود. در کنار این موضوع باید به توانمندسازی و کارآفرینی خانم ها به جای کارگری توجه کرد. زنان توانمند با تغییر نگرش و آموزش می توانند در زمینه های هنری به عنوان کارآفرین وارد شوند و بعد از گذر از یک مرحله سخت و دشوار، به کام شیرین اشتغال زایی برای خود و دیگران برسند. برای تحقق این هدف، در کنار اراده شخصی، نهادهای متولی هم باید وارد عمل شوند و آموزش های لازم را برای توانمندی زنان ارائه کنند. این کار نیازمند هماهنگی نهادهای متولی مانند استانداری، فرمانداری، اداره کار، فنی و

حرفه ای، بهزیستی، کمیته امداد، نهادهای مردمی و خیریه هاست که بجای کار جزیره ای همه با هم پای کار بیایند.»

مشاغل خانگی نیازمند عرضه پایدار

از نظر دکتر پورعباس، تأمین مکان هایی دائمی برای عرضه محصولات خانگی زنان از دیگر نکات ضرور است. «مشاغل خانگی نیازمند عرضه پایدارند و مکان هایی دائمی در مناطق مختلف شهری باید در اختیار زنان تولیدکننده خانگی قرار بگیرد. همه نهادها و سازمان های دست اندرکار سعی در ایجاد بازار فصلی و موردی برای بانوان دارند در صورتی که این بازارها نمی تواند کسب و کاری پایدار را فراهم کنند. تولیدکنندگان خانگی سرمایه های اندکی دارند که باید بلافاصله بعد از تولید فروش متناسب داشته باشند. از طرفی، ضرورت دارد که بانک های مواد اولیه نیز تشکیل شود تا مورد نیاز در اختیار مشاغل خانگی به صورت قسطی قرار گیرد.»

شناسایی ۲۰۰۰ بانوی کارآفرین در خراسان رضوی

در نهایت اینکه براساس آمار حوزه امور بانوان و خانواده استانداری خراسان رضوی طی دو سال اخیر بیش از ۲ هزار نفر از بانوان در استان شناسایی شده اند. برگزاری ۲۰ دوره نمایشگاه مجازی ارغوان با حضور بانوان کارآفرین شهرستان های استان به منظور فروش محصولات تولیدی بانوان از قبیل زیورآلات، گیاهان دارویی، مواد غذایی و کالاهای هنری، برگزاری پنجاه نمایشگاه حقیقی در استان برای فروش محصولات تولیدی بانوان، برایی پنجاه بازارچه دائمی در شهرستان ها برای فروش محصولات خانگی و پرداخت ششصد فقره تسهیلات قرض الحسنه به زنان برای ایجاد و توسعه مشاغل خانگی از اقدامات انجام شده استانداری در حوزه مشاغل خانگی بوده است. دیگر حمایت هایی نیز از مشاغل خانگی توسط دیگر نهادهای دولتی و مردمی انجام شده است که به نظر می رسد به دلیل ناهماهنگی، شناسایی نادرست بازار کار و آموزش ندیدن، این مشاغل عمر چندانی در ظهور و بروز نداشته و باعث تقاضای بیشتری در مشاغل کارگری و قراردادی شده اند.

با چالش‌های تغییر و رشد کنار بیاییم

زهرا کاوه، خواهر شهید کاوه، از کارآفرین‌های مشهدی است که سال‌هاست به تولید دمنوش‌های گیاهی می‌پردازد. پدرش عطاری داشت. او از همان زمان با داروهای گیاهی آشنا شد و مزاج‌شناسی را از پدر آموخت. «از کودکی با مبحث گیاهان دارویی و طب سنتی آشنایی اندکی داشتم به صورتی که گاهی اوقات بازی‌های کودکانه بین من و خواهران و برادران که البته شهید شد، شامل بازی در نقش یک عطاری و گرفتن شرح حال بیماران و ارائه داروی گیاهی برای آن‌ها بود. این شرایط باعث شد وقتی در سال ۱۳۸۵ فرصتی برای من مهیا شد، با ایده‌ای که در ذهن داشتم، وارد کار بسته‌بندی گیاهان دارویی شوم. از این فرصت به خوبی استقبال کردم و توانستم به لطف خدا و با کمک چند نفر از دوستان از جمله خانم طاهره نصیریان که از فرهنگیان موفق مشهد مقدس بود، شرکت گل کوه بینالود را تأسیس کنم.»

+ در روزهایی که هیچ کس باور نمی‌کرد کار را شروع کردم

او کارش را در روزهایی که مردم با دمنوش‌های کیسه‌ای و بسته‌بندی شده آشنایی نداشتند شروع می‌کند و مبدع محصولی جدید می‌شود. «در روزهایی که هیچ کس باور نمی‌کرد بتوان گیاهان دارویی را به صورت دمنوش کیسه‌ای به مردم ارائه کرد، ما این کار را شروع کردیم و با توکل به خدا تا به اینجا رساندیم و فرهنگ‌سازی خوبی هم انجام دادیم به صورتی که امروزه تقریباً بیشتر مردم حتی اگر دمنوش میل نکنند، دست کم واژه «دمنوش» را شنیده‌اند و می‌شناسند و برای آن‌ها چیز عجیب و غریبی نیست. امیدواریم این فرهنگ‌آشتی با طبیعت و برگشت به سمت داروهای گیاهی توسعه یابد و در کنار این فرهنگ‌سازی مناسب، کار ما هم توسعه و رونق بیشتری به خود ببیند.»

+ من تلاش کردم، نه آرزو

این بانوی کارآفرین برای رسیدن به هدفی که دارد تلاش را چاشنی کارش می‌کند. «هر کسی در زندگی هدف‌هایی دارد که برای رسیدن به آن‌ها یا تلاش می‌کند یا فقط آرزو می‌کند! من سعی کردم از جمله افرادی باشم که علاوه بر آرزو داشتن و فکر کردن به هدفم، برای رسیدن به آن تلاش هم بکنم. هدف من از تلاش در راه کارآفرینی این بود که اثری ماندگار و یادگاری خوبی از خودم به جای بگذارم. این یادگار خوب هم هیچ چیزی نبود جز اینکه بتوانم راه درآمدی برای چند خانواده ایجاد کنم و چند جوان بیکار را شغلا کنم. طبیعتاً در کنار آن، درآمدی هم برای خودم ایجاد شده است.»

+ توانایی‌های خود را دست کم نگیرند

زهرا کاوه یکی از مهم‌ترین عوامل موفقیت بانوان در کارآفرینی را اعتماد به نفس می‌داند هر چند مشکلات بسیاری در این زمینه وجود دارد. «مهم‌ترین مورد در ورود زنان به محیط کار و کارآفرینی این است که توانایی‌های خود را دست کم نگیرند زیرا زنان در کنار مدیریت امور خانواده می‌توانند به محیط کسب و کار وارد شوند و موفقیت هم به دست آورند. به نظر من مشکلی برای فعالیت بانوان در هیچ زمینه کاری وجود ندارد به شرط آنکه در قدم اول حرمت بانوان در آن حفظ شود و در گام دوم فشار جسمی شدیدی در آن کار نباشد. بعضی وقت‌ها کاری هست که فشار جسمی برای یک خانم شاغل در یک محیط وجود ندارد، اما کارهایی که انجام می‌شود ممکن است با شأن یک خانم سازگار نباشد. خوشبختانه در کار ما هردوی این موارد به خوبی لحاظ شده است و شاید بتوان با اطمینان بالایی گفت

که کارایی بانوان بیش از آقایان است. یکی از مهم‌ترین مواردی که در کار ما لازم است رعایت شود، وسواس و دقت نظر شدید در رعایت بهداشت است که خانم‌ها در این مورد خوشبختانه بسیار دقیق هستند و عملکرد بسیار خوبی دارند. در مجموع، در همه کارهایی که به دقت زیاد نیاز دارد مثل کارهایی که با سلامت مردم سر و کار دارد، زمینه اشتغال بانوان وجود دارد. در زمینه کاری ما هم به تبع موارد فوق، این گونه است. مهم‌ترین مشکل موجود در کار ما ناهماهنگی دستگاه‌های مختلف دولتی با یکدیگر است به طوری که برای راه‌اندازی یک کار تولیدی، باید از سازمان‌های مختلف مجوزهای متعددی دریافت کنیم که هر یک شرایط و ضوابط مخصوص خود را دارد.»

شهربانو

۲۷ شهریور
۱۴۰۱
شماره ۱۴۴۴

(۷)

هفت‌خوان اشتغال خانگی بانوان

چند پیشنهاد که اگر اجرایی شود راهگشاست

شاید خبر نداشته باشید در حالی که نهادهای حمایتی وام‌های اشتغال خانگی را از جمله راهکارهای مؤثر برای استقلال بانوان سرپرست خانوار می‌دانند آن‌ها در این مسیر هفت‌خوانی را پشت سر می‌گذارند.

از قدیم گفته‌اند کار را به کارداران باید سپرد و پاشنه آشیل این طرح‌های پرآوازه شاید همین باشد، چیزی که در گزارش‌های رسمی به آن اشاره نمی‌شود: سپردن کار به کارنابلدان است! یعنی انتخاب درست برای رسیدن به نتیجه درست مهم است. شاید فکر کنید سخت‌ترین مرحله از مراحل راه‌اندازی یک پروژه خودکفایی گرفتن وام بانکی و ایستادن در صف تسهیلات بانکی است اما بر خلاف تصورات، این آخرین خان و آسان‌ترین آن است.

خوان اول خودکفایی زنان سرپرست خانوار ایجاد انگیزه و دور کردن این افراد از ترس در شروع یک پروژه اقتصادی برای استقلال مالی است.

زنی که مهارتی را تجربی یاد در دوره‌های فنی و حرفه‌ای آموخته است اما مهارت اصلی یعنی اطلاعات اقتصادی لازم برای ورود به بازار را ندارد و اعتماد به نفس او نیز باید با آموزش و مشاوره افزایش یابد، خان دوم را این گونه باید از سر بگذارد.

خوان بعدی را اما مدیران کمیته امداد در مناطق باید بگذرانند که تشویق و مشاوره درست در انتخاب گزینه اشتغال است. آنچه از شواهد پیداست از ضعف در راهنمایی برای شروع هم اگر غفلت شود این پروژه‌ها از همان روز اول به آخر خط می‌رسند. اما شاید ندانید، وام بدترین شیوه راه‌اندازی کسب و کار است و برخی مددجویان به سرمنزل سوددهی نمی‌رسند و وام را به مصرف دیگری می‌رسانند. برای این گروه، از این حمایت فقط پرداخت اقساط باقی می‌ماند.

حالا می‌رسیم به تجربه‌ای دیگر که نشان می‌دهد این زنان اگر درست هدایت شوند، در مرحله گرفتن تسهیلات به خوان تهیه اسناد ضمانتی می‌رسند. برای اغلب آن‌ها که در طبقه کارگری زندگی می‌کنند مشکلی جدی و دلیلی برای انصراف از تصمیمشان است.

یک کارشناس کارآفرینی نیز که سال‌ها در این حوزه تجربه عملی دارد معتقد است ضمانت دسته‌جمعی یا ضمانت محضری دوره حل برای مشکل آن‌هاست.

اما شاید بارها باید تأکید کرد که شواهد نشان می‌دهد زنانی که کسب و کار کوچک خانگی را برای نجات از بن‌بست زندگی‌شان انتخاب می‌کنند، باید اصول را بازاریابی بیاموزند و اصول تولید کالا را بلد شوند تا پس از عبور از همه این مراحل، زمین نخورند. پیشنهاد تجربه‌گران در این مسیر چیست؟ آن‌ها می‌گویند باید به سمت راه‌اندازی تعاونی‌های کوچک برویم تا در بستر شروع یک اشتغال نوپا، این افراد ضعف‌های هم را هم‌پوشانی کنند و بازوی هم شوند.

حالا بیایید روی دیگر این سکه را ببینیم. اگر شما هم یک زن سرپرست خانوار هستید و عزم‌تان را جزم کرده‌اید یک کارآفرین موفق شوید، پس از توصیه به مشاوره کسب و کار، برایتان هفت پیشنهاد دیگر داریم.

پیشنهاد اول: اگر شما هم به دنبال شروع کسب و کاری متعلق به خود هستید راه‌اندازی مرکز تهیه غذا این روزها با توجه به افزایش مشغله افراد در زندگی شهری یکی از کسب و کارها و پیشنهاد اول ماست.

پیشنهاد دوم: امروزه با گسترش سبک زندگی آپارتمان‌نشینی، مردم علاقه بسیاری برای نگهداری انواع گل و گیاه در منزل خود دارند و ترجیح می‌دهند تکه‌ای از طبیعت را گوشه‌ای از خانه خود داشته باشند. پرورش انواع گیاهان یک کار تولیدی با سرمایه کم است.

پیشنهاد سوم: اما خدمات بسته‌بندی و تولید جعبه‌ها و پاکت‌های کادو پیشنهاد است. اگر به دنبال یک کار تولیدی با سرمایه کم هستید و کمی هم ذوق هنری و سلیقه در خود می‌بینید، این ایده برای شما کاملاً مناسب است.

پیشنهاد چهارم: پیشنهاد بعدی شاید پرورش و فروش ماهی‌های زینتی آکواریومی باشد. این کار هم به عنوان یک کار تولیدی با سرمایه کم همواره مطرح و یک کار در خانه است که انجام دادن آن پیچیدگی زیادی ندارد و سود خوبی که در فروش ماهی‌های زینتی است. اما باید توجه داشته باشید قبل از شروع این کار آموزش‌های لازم را ببینید و مهارت‌های مورد نیاز را کسب کنید تا در طول مسیر، به مشکلات عمده برخورد نکنید و سرمایه خود را از دست ندهید.

پیشنهاد پنجم: خیاطی، شغل مورد علاقه بسیاری از خانم‌ها و البته آقایان که با گسترش کار آنلاین به راحتی می‌توانید کالاهای تولیدی خود را به صورت مستقیم به فروش برسانید.

پیشنهاد ششم: شمع‌های تزئینی معطر بسازید! تولید شمع یکی از آن کارهایی است که با سرمایه اندکی می‌توانید آن را شروع کنید: یک کار تولیدی با سرمایه کم. مسلماً اگر این کار را با کمی سرمایه بیشتر در یک کارگاه شروع کنید، سود بیشتری نصیب‌تان می‌شود.

پیشنهاد هفتم: پیشنهاد آخر تولید عرقیات گیاهی است. در بسیاری از شهرها این گیاهان به صورت خودرو موجود هستند یا با هزینه نه‌چندان بالایی می‌توانید آن‌ها را تهیه کنید. برای شروع کار در کارگاه یا در منزل خود به یک دستگاه تقطیر نیاز دارید. به راحتی می‌توانید کار تولید عرقیات گیاهی مانند عرق نعنا و انواع عرقیات دارویی دیگر را شروع کنید و سود خوبی از فروش آن‌ها به دست آورید. برای گذر از این هفت خان نترسید. بسم!... آگاهانه شروع کنید تا پیروز شوید!

سیمای زن شاغل در سینمای ایران

محبوبه سلطانی
طراح لباس

زن از خانه خارج شود یا در خانه را به روی غریبه بگشاید، در حقیقت فاجعه‌ای مه‌آلود را آغاز کرده است. مانند دختر جوانی که در فیلم «بن‌بست» در خانه را به گمان عشق به روی مرد ناشناس می‌گشاید و مسبب فروپاشی خانواده‌اش می‌شود.

پس از پیروزی انقلاب و بسترسازی فرهنگی برای اشتغال زنان در بیرون از خانه، نوید حضور پررنگ‌تر زنان در سینما به گوش می‌رسید. هم‌چنین با از میان رفتن بخش مبتذل بدنه سینما که جایگاه زن را به ابژه میل مردانه کاهش داده بود، این امید افزایش یافت ولی بلا تکلیفی و سردرگمی فیلم‌سازان با ایجاد سیاست‌گذاری‌های جدید فرهنگی و رکود سینما باعث شد سینماگران بیشتر به سراغ قصه‌های مردانه و داستان‌هایی برگرفته از وقایع انقلاب اسلامی بروند. در این مسیر هنرمندان سینما به جای اصلاح نگرش خود به زنان و تعیین ماهیت انسانی و نیازهای واقعی آن‌ها، به موضوعاتی روی آوردند که بتوانند به کمک آن‌ها، شخصیت زن را از قصه‌هایشان بیرون کنند. نمونه‌اش فیلم «سفیر» که آن زمان با افتخار تنها فیلمی بدون بازیگر زن قلمداد می‌شد و به این مسئله می‌بالید. البته زن به عنوان چهره کلیدی در بسیاری از آثار فیلم‌سازان موج نوی سینمای ایران چه قبل از انقلاب چه پس از انقلاب حضور داشت که به دلیل اندک بودنش در این تحقیق از آن چشم‌پوشی شده است ولی نمی‌شود از نقش مهم و اساسی بهرام بیضایی در بازساخت هویت زنانه و اسطوره زن در سینمای ایران سخن نگفت. در همان اوضاع بلا تکلیفی هم بیضایی فیلم «مرگ یزدگرد» را ساخت که نگاهی زنانه به اتفاقات آن زمان با زبانی تمثیلی و تاریخی بود. هنوز اوضاع سینما به بهبودی نسبی نرسیده بود که جنگ رخ داد و سینما تحت تأثیر آن باز هم زنان را فراموش کرد و نگاهش به آن‌ها به عنوان مادرانی دلسوز و همسرانی وفادار محدود ماند و حتی به نقش بزرگشان به عنوان رزمندگانی در این جبهه نگاهی نینداخت. بنا به تحقیق نغمه ثمنینی: با نگاهی کلی به آثارهای سینمای دفاع مقدس، می‌توان به روشنی دریافت که از مجموع هفتاد فیلم ساخته شده بین سال‌های ۱۳۶۰ تا ۱۳۷۰ که به نوعی با جنگ ارتباط دارند، فقط هفت فیلم را می‌توان یافت که زنان در آن‌ها نقش‌های اصلی را بر عهده دارند و در ۴۲ فیلم زنان دیده نمی‌شوند.

با مرور این دوره، فقط محدود زنانی وجود دارند که در سینما این تصویر رایج مردانه را شکسته‌اند و توانسته‌اند صلابت زنانه را به تصویر بکشند، جدا از زنان سینمای بیضایی و «مادر» علی حاتمی، شاید مهم‌ترین آن‌ها رضوانه فیلم «مادیان» باشد، زنی که می‌فهمد برای ادامه در روستا باید همچون مادیان، هیزم بر دوش کشد و جای مرد غایب خانه، کار کند و نان بچه‌هایش را بدهد. اما در سینمای پس از جنگ، زن به آرامی جایگاه خود را پیدا می‌کند. در سینمای مهرجویی شخصیتی مستقل می‌گیرد و با «نرگس» ساخته رخشان بنی‌اعتماد به زنی متفکر و عمل‌گرا تبدیل می‌شود. در فیلم «همسر» در رقابت با شوهرش پیشی می‌گیرد و امروزه حتی به مدیر و اداره‌کننده بزرگ‌ترین شرکت‌های تجاری تبدیل شده است. امروزه و در سینمای امروز به تبع جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنیم زن تصویر خانواده و خانه نیست که تجسم مدیریتی زیرکانه و کارآمد است و نقش‌های اجتماعی نه تنها در سینما که در اجتماع هم از کلیشه‌های جنسیتی رها شده و نگاهی شایسته‌سالار بدون در نظر گرفتن قابلیت‌های جنسیتی به خود گرفته است.

در بررسی نقش زنان شاغل در سینمای ایران، مانند هر پدیده مشابهی، ابتدای امر نیاز است مسئله را از لحاظ فرهنگی و اجتماعی بررسی کنیم زیرا سینما نمود جامعه است و سینما در هر دوره‌ای در حقیقت بازخورد اجتماعی آن دوره است که زیستش در آینه تصاویر زنده و جاودانه می‌ماند. در نتیجه این یادداشت پیش از هر چیز باید کلیشه‌های سنتی موجود به زنان و حضور اجتماعی‌شان را در دوره‌های متفاوت بررسی کند. در دوره قبل از انقلاب، با توجه به موانع فرهنگی و اجتماعی اشتغال زنان، و از آنجا که فرهنگ عمومی و مذهبی سبک مدیریتی و اشتغال‌زایی حکومت را برای زنان را نمی‌پسندید، زنان نیز از اشتغال دوری می‌جستند. با تکیه بر آمار منتشرشده در کتاب «تأثیر جنسیت بر اشتغال زنان»، نوشته فهیمه ملک‌زاده، در دوران پیش از انقلاب و نیز در سال‌های اولیه پس از انقلاب، سهم مشارکت زنان در اشتغال در مقایسه با کشورهای توسعه‌یافته و نیز سایر کشورهای در حال توسعه به صورت درخور توجهی پایین بوده است. سینمای ایران هم در آن سال‌ها بیانگر همین تصویر از زن ایرانی بوده و در اغلب فیلم‌های سینمای پیش از انقلاب زن به عنوان ابژه عشقی یا ابژه غیرت برای قهرمان مرد یا عنصر محرک قهرمان تصویر می‌شد. این زن همیشه بیرون از خانه مورد هجوم قرار می‌گیرد و فضای بیرون از خانه همیشه فضایی مردانه است. چنان که در فیلم «پستچی» کارگری زن در بیرون از خانه آغاز فاجعه را رقم می‌زند و به سقوط ذهنی و روانی قهرمان مرد می‌انجامد. این فضای بیرونی، فراتر از محیط کار که برای زن خانه‌دار هم پر از مصیبت و خطر است و اگر به اتفاق هم‌این

۲۸ شهریور ۱۴۴۳ شماره ۳۶۷۷

(۸)

شهرزاد

آذری خاکستر
پژوهشگر تاریخ

زنان به روایت مطبوعات در تاریخ

روزمه را گزارش کرده است. به هر حال، در ابتدای روزنامه‌نگاری حتی اخباری که مهم نبودند در مطبوعات منعکس می‌شدند و چنین به نظر می‌رسد که اتفاقات آن ایام درباره زندگی شخصی افراد یا مسائل سیاسی و اجتماعی بوده است. این روزنامه ۱۷۶ سال پیش در شماره ۸ وقایع اتفاقیه مورخ ۲۴ جمادی‌الاول ۱۲۶۷ به درگذشت همسر امام‌جمعه آن زمان پرداخته و چنین گزارش کرده است: زوجه جناب امام‌جمعه مشهد که دختر تهماسب خان تیموری بوده وفات یافته. از قراری که نوشته بودند هشت روز دهانش بسته شده بود که نمی‌توانسته غذا بخورد و نه قادر به حرف زدن بوده است. روز نهم فوت شده است.

یا در تاریخ ۲۳ شوال ۱۲۶۷، روزنامه وقایع اتفاقیه به اختلاف و دعوای زن و شوهری پرداخته که این اختلاف موجب گم شدن فرزندشان شده است: در شهر مشهد، شخصی با زن خود دعوا کرده بوده است. در ماه گذشته رمضان المبارک زن قهر کرده و از خانه بیرون رفته است. طفلی کوچک داشته‌اند. مادرش چنان تصور کرده است که در خانه مانده است در نزد پدرش و پدرش چنان دانسته که همراه مادرش بیرون رفته است. بعد از یک شبانه‌روز که زن به خانه آمده و با شوهر صلح کرده، به فکر طفل افتاده‌اند.

همین روزنامه در شماره ۴۷ به تاریخ ۲ ربیع‌الاول ۱۲۶۸ به خودکشی یکی از افراد در سبزوار پرداخته است. به موجب این خبر، از قراری که در روزنامه سبزوار نوشته بودند، در بلوک کاج، ابراهیم‌نام دختری داشته که بدون اذن پدر خود شوهر کرده بوده است. مشارالیه بعد از شیدن این کیفیت، ریسمانی به گلوی خود انداخته و خود را هلاک کرده است.

با دقت و تأمل در محتوای این روزنامه چنین برداشتی می‌شود که هرچند این روزنامه در تهران منتشر می‌شده است، گزارش‌های مندرج در آن به جزئیات و اخبار مربوط به زنان نیز اختصاص دارد. به نظر می‌رسد اخبار و گزارش‌های منتشرشده درباره زنان خراسان در این روزنامه هرچند جزئیاتی از زندگی را بیان کرده‌اند، بیشتر کوتاه و در حد خبر بوده‌اند.

«وقایع اتفاقیه» دومین روزنامه‌ای است که در ایران به صورت هفته‌نامه، به شیوه چاپ سنگی و با خط نستعلیق به همت و تشویق میرزا محمدتقی خان امیرکبیر منتشر شده است. اولین شماره آن جمعه ۵ ربیع‌الثانی ۱۲۶۷ ابتدا با نام روزنامه «اخبار دارالخلافة تهران» منتشر و از شماره دوم به «وقایع اتفاقیه» تغییر نام داد. در این روزنامه، اخبار داخلی شامل خبرهای مربوط به پایتخت (اخبار دارالخلافة)، دربار و سفرهای ناصرالدین‌شاه، عزل و نصب‌ها و اعطای مقام‌ها، نشان‌ها و امتیازات چاپ می‌شد. علاوه بر آن، برخی اخبار شهر مشهد به‌ویژه اخباری پراکنده درباره زنان مشهد و خراسان در آن درج شده است. مطالعه اخبار منتشرشده در این روزنامه حاکی از آن است که ادبیات نسبتاً خوبی درباره بانوان به کار رفته و اتفاقات

ضمیمه روزنامه شهرآرا
صاحب امتیاز:
شهرداری مشهد
مدیرعامل:
سیدمیتهم موسوی مهر
سردبیر:
ارژنگ حاتمی
مسئول ضمیمه:
حمیده وحیدی
صفحه‌آرایی و گرافیک:
ملک جمعی